

La plaça de Rodoreda

Fragments de publicacions i algunes preguntes per a la comprensió
de la lectura i la posada en escena de

La plaça del Diamant

Guia per endinsar-se en el món de revolta d'una escriptora dels barris
de Sant Gervasi i de Gràcia de Barcelona

Una catalana universal del segle XX

Un referent de la literatura

Fer-se preguntes per trobar les respostes

Vosaltres, telespectadors o no, del primer capítol de la segona temporada de *Merlí* a TV3, ascendents, influenciats o anorreats, especialistes amb nota de les xarxes socials, podeu trobar en la formulació de preguntes les vostres respostes:

“Allò important és fer-se preguntes, com feien els presocràtics”

Per entendre Rodoreda i la seva novel·la *La plaça del Diamant*, escrita l'any 1960, volem que us plantegeu **preguntes**.

Atreviu-vos vosaltres mateixos a respondre. Les respostes les podeu trobar després de la lectura de la novel·la o bé del visionat de l'espectacle, però també podeu trobar-les a la xarxa o a l'extensa bibliografia editada sobre l'escriptora. En aquesta guia pedagògica us n'hem fet una tria.

Per començar, us proposem que, algú valent de la vostra classe, llegeixi en veu alta aquesta nota biogràfica que podeu trobar clicant aquest enllaç de l'Associació d'Escriptors de Llengua Catalana (AELC): [Vida i obra de Mercè Rodoreda i Gurguí](http://www.escriptors.cat/autors/rodoredam/pagina.php?id_sec=1798) (http://www.escriptors.cat/autors/rodoredam/pagina.php?id_sec=1798)

Espigolant llibres que parlen de M. R.

Espigolant llibres que parlen de M. R.

Bibliografia:

- ***Agonia de llum* (Barcelona – Manresa, Angle, 2002).** La poesia secreta de Mercè Rodoreda a cura d'Abraham Mohino i Balet.
- ***El paradís perdut* (Edicions 62, 2015).** Bibliografia de M. R. a càrrec de Carme Arnau.
- ***Cartes a Mercè Rodoreda* (Sabadell, Fundació La Mirada, 2010).** Cartes d'Armand Obiols a Mercè Rodoreda, amb pròleg d'Anna Maria Saludes i Amat.
- ***Cartes completes (1960-1983)* (Barcelona, Club Editor 2008).** Cartes completes de Mercè Rodoreda i Joan Sales, a cura de Montserrat Casals.
- ***De foc i de seda: àlbum biogràfic de Mercè Rodoreda* (Barcelona, Edicions 62 – Fundació Mercè Rodoreda, Institut d'Estudis Catalans, 2000).** A càrrec de Marta Nadal.
- ***Mercè Rodoreda: una poètica de la memòria* (Barcelona, Fundació Mercè Rodoreda, 2002).** Publicació feta amb motiu de l'exposició del Círculo de Bellas Artes de Madrid per commemorar els 40 anys de la publicació de *La plaça del Diamant* (1962).

Accés a la Biblioteca Mercè Rodoreda del barri d'Horta Guinardó - Carrer de les Camèlies ,76-80. Barcelona.

Agraïm a la Biblioteca Mercè Rodoreda el consell i la guia sobre la tria de les publicacions utilitzades per confeccionar aquest dossier-guia en PDF d'ús exclusiu del professorat i alumnes assistents a l'espectacle LA PLAÇA DEL DIAMANT del projecte Teatre i Literatura del Teatre de Ponent de Granollers. Prohibida la reproducció gràfica dels materials.

Una de les novel·les més traduïdes

Em fa contenta pensar que entre tants milers de lectors com ha tingut i continua tenint n'hi ha molts que no havien llegit mai res en català i que és llegint-la que han descobert que la nostra era una llengua civilitzada i culta, important. Em fa contenta així mateix pensar que aquesta novel·la senzilla i humana ha dut el nom de la plaça del Diamant de la Vila de Gràcia, i amb ell el de Catalunya a tants països llunyans.

M. R.

Fragment del pròleg a la 26a edició de *La plaça del Diamant*

Sota el signe de balança

Qualsevol de vosaltres pot anar a Internet i trobar informació sobre una de les escriptores catalanes amb més gran reconeixement internacional, nascuda al barri de Sant Gervasi de Barcelona, un 10 d'octubre de 1908, sota el signe de balança: MERCÈ RODOREDA.

Una balança com la incisió a la paret de guix del carrer Montseny del barri de Gràcia, escenari de la vida de la Colometa/Natàlia, el personatge principal de la seva obra més celebrada i reconeguda.

Segons els “creients” en la influència dels astres, aquells que són nats sota la influència de Venus es caracteritzen per ser persones que van a la recerca de l'harmonia, la diplomàcia, l'amor pel debat, el diàleg, la resolució pacífica dels conflictes i, cosa que és més important, posseeixen una gran creativitat artística.

Busqueu si el comportament d'aquesta escriptora s'adequa als paràmetres de les persones nascudes sota el signe de balança.

Nosaltres creiem que l'obra d'aquesta escriptora catalana del segle XX es caracteritza per expressar el món d'uns personatges amb un diàleg pacífic, harmònic, absent de conflictes externs, però punyents a l'ànima. En concret, trobem un univers de dones que, envoltades de signes (siguin flors, ocells, gàbies, cargols de mar, etc.), són víctimes o supervivents del seu entorn social i polític.

Rodoreda, en la publicació de la seva obra completa l'any 1976 (Barcelona, Edicions 62) encapçala la seva novel·la, *La plaça del Diamant*, amb una frase del poeta anglès Sir George Meredith (1828-1909):

My dear, these things are life

Per què?

La nostra proposta escènica: capítols, seqüències, escenes o plans

La novel·la *La plaça del Diamant* està dividida en quaranta-nou capítols. Com podeu comprovar en els vostres llibres, en cada un d'aquests fragments, s'elideix la paraula 'capítol' i només apareix una numeració en números romans. Aquests fragments, a més, presenten una llargària variable que, fins i tot, pot reduir-se a dues o tres pàgines.

A nosaltres, aquestes dues característiques ens han portat a relacionar cada un dels fragments narratius numerats en els mots 'seqüència', 'escena' o 'pla' del vocabulari cinematogràfic.

Un altre tret propi d'aquests fragments narratius és la presència d'un lloc, un escenari o una situació, on una frase o un objecte esdevé principal (per exemple: el ball a la plaça del Diamant, el pis de Gràcia, la mort al front, un malson...). És a dir, en cada un d'aquests espais hi ha un detall que pren importància.

D'aquesta manera, per a la proposta escènica hem establert tres actes que articulen l'estructura dramàtica d'aquesta obra. En cada un d'ells hem seleccionat les escenes més determinants que, al mateix temps, corresponen a la narració de tres moments de la vida de la Colometa. Ens hem basat, entre altres, en els monòlegs interiors de la Colometa i en els diàlegs que té amb els dos homes que determinen i guien la seva vida: en Quimet i l'Antoni.

La lectura d'una novel·la provoca en cada lector un imaginari. El nostre imaginari s'ha traduït escènicament en un *collage* d'objectes damunt una paret i en fer de la paraula escrita oralitat, emoció i acció.

Jo era així que patia si algú em demanava una cosa i havia de dir que no.

1r acte

Seqüències de la I a la XIII

Situació geogràfica: ciutat, barri, carrer

Presentació dels personatges que envolten la Natàlia

Coneixement d'en Quimet

El xantatge: la Maria, una dona que existeix, una amenaça? En Pere, un *pagafantes*?

Els fills daurats de la pastisseria

La sogra i els llaços

Pas de Natàlia a Colometa. El festeig, la boda, la nit de noces

El pis de Gràcia. Els amics. En Mateu, l'amic devot

L'arribada dels fills, l'arribada dels coloms

L'embut i el parrupeig dels coloms

Crisi i angúnies del Quimet

Quin mal és, fer d'escamot!

2n acte

Seqüències de la XXIV a la XXXIII

L'arribada de la II República

La feina a casa els senyors del Guinardó, compatibilitzar feina i maternitat

L'arribada de la guerra

Els escamots a l'Arrabassada

La revolució contra les aus

Les monedes del capellà

Les feines mal pagades. La feina a l'Ajuntament

La fam

El Mateu va a la guerra

De suro ho era jo, em vaig haver de fer de suro

3r acte

Seqüències de la XXXIII a la XLIX

El Toni va a l'internat

El rellotge d'en Quimet

Mort d'en Quimet, d'en Cintet i d'en Mateu en una plaça qualsevol

Postguerra.

Decadència del barri de Sant Gervasi

L'embut?

L'adroguer Antoni. Nova vida al seu costat

El cor petit de la Colometa, els malsons...

Els nens es fan grans. Els estudis

El casament de la Rita

Malson final

Espai escènic

Després de veure l'espectacle:

- Quina és la proposta escenogràfica de la posada en escena?
- Què us suggereix?
- Què volen dir els llaços?
- Qui és la Maria?
- Qui estima en Mateu?
- Què és un embut?
- Què li passa a l'adroguer?
- Què li diu la Rita a la seva mare quan es casa amb en Vicenç?
- Quin paper té la banda sonora a l'espectacle?

Quines frases triaries tu? Quin pla faries? Quina escena interpretaries?

S'han fet altres posades en escena de *La plaça del Diamant*, com veurem més endavant en aquest dossier. Aquesta adaptació de la novel·la a l'obra de teatre que heu pogut veure (o veureu) l'ha fet el dramaturg Jonay Roda. Els actors que l'han interpretat són Marta Uxan i Agustí Sanllehi, sota la direcció de Txell Roda. El disseny de so i de llum és de Marc Martin.

Després de la lectura i del visionat de l'obra, us proposem que trieu una o varies frases que us hagin agradat de la novel·la i que us apropin a la vostra manera de sentir.

Inventeu-vos un plànol seqüència com si haguéssiu de fer una pel·lícula o una escena teatral per representar davant dels vostres companys.

Busqueu la música que li posaríeu a la novel·la de Rodoreda.

Mercè explica Rodoreda

Encara que no vingui a tomb voldria retre homenatge a tres grans figures que m'han ajudat en la meva feina. Són Jacint Verdaguer, Joaquim Ruyra i Josep Carner. Homes de gran categoria, de molta classe, que van picar pedra a la pedrera de l'idioma i van descobrir-hi vetes d'or. Per aquesta herència els vull significar tot el meu respecte i agraïment.

D.O. – Creieu que hi ha humor a La plaça del Diamant?

M. R. – (...) "Per exemple, a La plaça... es comença rient i s'acaba plorant, hi ha un canvi de to..., em feia una mica de por, aquest canvi, pensava: "A veure si no encaixarà", un personatge que primer fa tanta gràcia, no saps si després podrà emocionar. No sabia què passaria, quina reacció tindria el públic.

*La vida és així, el bon humor gratuït és per ajudar-te a anar passant. **(fragment d'una carta dirigida al seu fill a finals dels anys 50)***

Només es viu fins als dotze anys, i a mi em sembla que no he crescut.

Una novel·la és un acte màgic, reflecteix el que l'autor porta a dintre sense que gairebé sàpiga que va carregat amb tant de llast.

*Resulta més fàcil fer confessions en la ficció que no pas en la biografia o en la vida **(fragment extret d'El paradís perdut de Mercè Rodoreda escrit per Carme Arnau, fent referència al que Jean Yves Tadie diu parlant de l'obra de Proust).***

Entrevista a Mercè Rodoreda

El mes de maig de l'any 1980, a la casa de Romanyà de la Selva on l'escriptora va viure els darrers anys de la seva vida, Dolors Oller va fer-li aquesta entrevista amb motiu de la recent concessió del Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. En aquella ocasió també hi va assistir la Carme Arnau, gran estudiosa de l'autora, qui participà en el diàleg.

D. O. – *Vostè és una escriptora que es deixa portar per l'escriptura o, més aviat, com diu Forster, és de les que ja té la massa prevista quan es posa a escriure?*

M. R. – Em controlo molt. La feina justament és això: controlar-se. Ara, fer projectes d'una novel·la... Puc fer el projecte d'un capítol, però de tota la novel·la, és impossible. Perquè si de vegades he fet allò de planificar una novel·la, m'he trobat que ha sortit tot diferent del que jo havia apuntat.

D. O. – *En el pròleg de Mirall trencat diu que la novel·la surt d'agonies i resurreccions de l'ànima. Què vol dir?*

M. R. – De coses que un ha viscut. De situacions, d'ambients, sobretot de situacions. De problemes que un ha tingut. En la novel·la hi és molt important la memòria involuntària, és allò que fa que un capítol et surti sense ni adonar-te que l'has escrit, de tan fàcil que t'ha estat. Perquè són coses que portes molt arrelades a dintre, molt..., com t'ho diré?, molt vives en tu.

Entrevista a Mercè Rodoreda

D. O. – *Les seves novel·les comporten algun tipus de tesi?*

M. R. – No, en absolut. Això és massa intel·lectual per mi..., això no va per mi.

D. O. – *Però, intel·lectual o no, vostè sembla tenir molta cultura literària...*

M. R. – Filla meva, jo he viscut de llegir i de la cultura literària des que tenia 18 anys. No he deixat mai de ser allò que se'n diu una bèstia literària.

D. O. – *En aquest sentit, té alguna lectura a la qual retorni d'una manera vital i periòdicament?*

M. R. – N'hi ha moltes. Quan era jove havia sentit dir que quan ets gran rellegeixes més que no llegeixes, i això és veritat. T'interessen més les coses importants que has llegit a la vida, anar-les assimilant, fer-les teves... És a dir, m'interessa més *El rei Lear* que una novel·la de John Updike, li trobo més poesia, moltes més coses importants.

C. A. – *Perquè tu, lligada a la tradició catalana, quan vas començar a escriure, te'n vas sentir una continuadora?*

M. R. – No, en absolut. No m'agradava. Ja he dit allò que em passava amb el Bertrana. Hi ha un escriptor que sempre es rellegeix perquè és un gran estilista, que és en Ruyra, però des del punt de vista del llenguatge i de l'expressió, no com a novel·lista..., per exemple, *Solitud* ja està escrita, no es pot repetir, ja ha estat feta. El Pous i Pagès, el Puig i Ferrer, eh? En fi, tota aquesta gent no m'exalten per escriure, al contrari.

D. O. – *Digui alguna cosa sobre el seu estil...*

M. R. – No sé. Diré allò tan clàssic de "l'estil és l'home"... No, considero que una cosa important és adoptar un estil indirecte, si escrius explicant els sentiments o les emocions d'un personatge, no les veus, ara bé, si els fas parlar i explicar-se, llavors les veus millor, pot significar moltes més coses.

Entrevista a Mercè Rodoreda

D. O. – *Vostè llegeix poesia?*

M. R. – N'he llegit molta, però succeeix que es passen temporades. Per llegir poesia has d'estar en una mena d'estat poètic, no sé com dir-ho, és molt personal. Jo he llegit molta poesia i penso que t'ensenya a dir les coses d'una manera que fa que l'estil es torni interessant, perquè, com t'he comentat abans, la forma de dir les coses és molt interessant, això és tot.

C. A. – *I quan estaves aquí, ja eres lectora de poesia? Llegies poetes catalans?*

M. R. – És clar! Verdaguer, Sagarra, Guimerà... em passava hores a casa, amunt i avall, recitant versos en veu alta. Allò de "vinyes verdes..." i Carner. Carner és important en la meva forma d'escriure i molt important també per a tots els escriptors de la meva generació. Va fer un gran treball, Carner és un senyor important, va refer l'idioma, més que Verdaguer. Verdaguer va posar en circulació moltes paraules catalanes, però Carner encara més. I Riba, també vaig ser lectora de Riba. Tot i que és més difícil.

D. O. – *A Mirall Trencat diu que la novel·la és un plaer literari, un afany de superació.*

M. R. – Clar. És una necessitat de sortir, d'expressar-te. Potser pel fet de ser filla única, d'estar molt inquieta a casa, sense ningú amb qui jugar. Ara bé haig de dir que si no hagués estat una persona introvertida, potser no hauria escrit mai, o si hagués tingut un gran do de la paraula... perquè quan parles, el que dius queda dit, i ja no pots rectificar, en canvi, quan escrius, sempre pots millorar el què dius, vas esquinçant el paper i cada vegada ho dius millor i t'agrada més.

Entrevista a Mercè Rodoreda

D. O. – *Agradar-se a un mateix?*

M. R. – Sí, i sortir de casa, d'un ambient, sortir, obrir una porta.

C. A. – *Una alliberació? Creus que la novel·la es pot considerar una catarsis?*

M. R. – Sí, així és. La novel·la és una catarsis.

D. O. – *A les seves novel·les les figures centrals són sempre dones. Això respon a un plantejament feminista?*

M. R. – No. Jo crec que el feminisme és com un xarmpió. A l'època de les sufragistes tenia un sentit, però a l'època actual, que tothom fa el que vol, trobo que no té sentit el feminisme

C. A. – *Quan vas començar a escriure, el fet de ser dona, et va crear mai cap problema?*

M. R. – Al contrari, sempre he considerat que una dona té més avantatges que un home: et consideren més, fas més gràcia, tens més portes obertes... Em fa la impressió que si una dona és intel·ligent, és important, no s'hi pot fer res. A més, el paper de la dona, que, en definitiva és la mare de l'home, sí que és important en el món, molt més important que el dels homes.

D. O. – *Però a les seves novel·les, la dona sempre està sotmesa als desitjos de l'home.*

M. R. – Sí. Però això és una fatalitat. És així i no s'hi pot anar a la contra. És com el fet que sempre serà la dona la que tingui el fill. No s'hi pot fer res, és una cosa natural.

Entrevista a Mercè Rodoreda

D.O. – *De tota manera, als seus personatges femenins, diguem-ne, la passió amorosa sempre és com una llosa que els cau al damunt, una angouxa, mai es viu com una exaltació, sinó com una espècia de desgràcia, viscuda amb resignació i sofriment.*

M. R. – Una dona enamorada se sotmet automàticament a l'home.

D. O. – *El seu conte "La Salamandra" és un exemple d'aquesta submissió?*

M. R. – Jo sempre he dit que la salamandra representa un complex de culpabilitat.

D. O. – *Expliqui-ho una mica...*

M. R. – No, el complex de culpabilitat de "la salamandra" no es pot explicar.

D. O. – *Per què es massa metafísic o personal?*

M. R. – Perquè és massa personal.

C. A. – *Per cert va haver-hi una època en què et dedicaves a pintar?*

M. R. – Sí, vaig passar una època que em divertia com una boja pintant. Però vaig començar a prendre-m'ho massa seriosament i vaig haver de deixar-ho perquè hi havia de dedicar més hores i hauria deixat d'escriure novel·les. Mentre va ser un *divertimento*, va estar bé [...]

Dolors Oller, "L'entrevista que mai no va sortir", *La Vanguardia* (Barcelona), 2 de juliol de 1991

Què hi ha de ficció i
què hi ha de realitat en els relats?

*Jo sempre he dit que tots els personatges
de les meves novel·les sóc jo, que a tots hi
ha coses meves.*

*Sóc la Colometa i també sóc la Sofia, en fi,
hi ha de tot.*

*Una persona té moltes personalitats i un
escriptor, més.*

*És molt complex un escriptor...., que Déu
ens guardi d'un escriptor a la vora!*

Vida: paisatges i persones

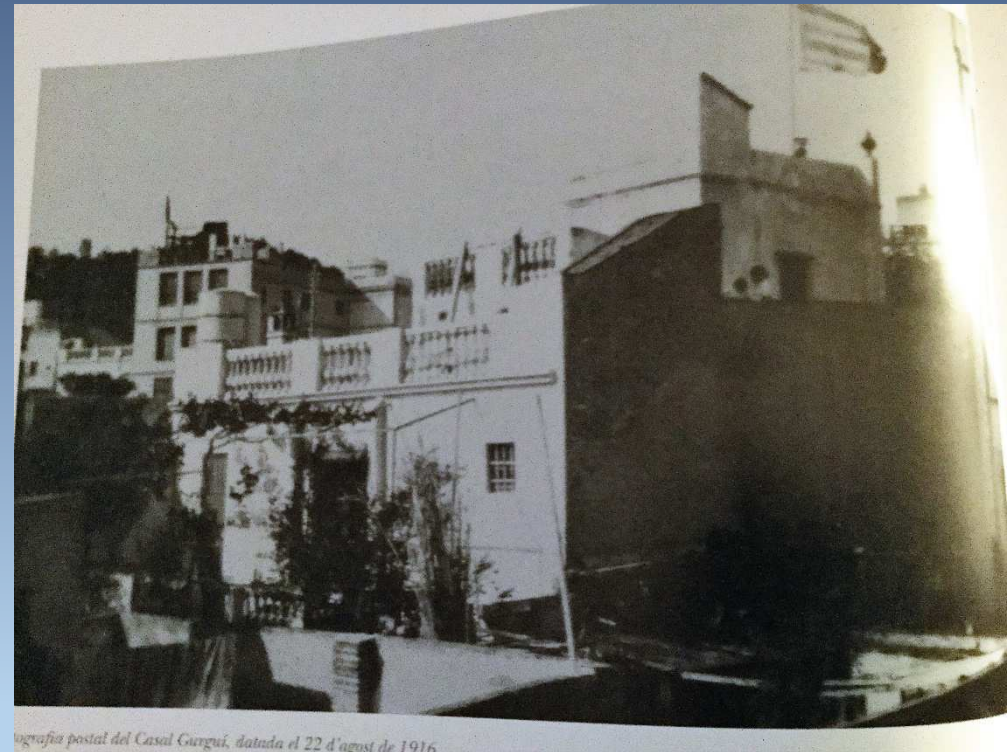
De petita, l'avi de Mercè Rodoreda, en Pere Gurguí, l'anomenava “**la princesa del Putxet**”.

Els escenaris de la seva infància són referents constants a la seva obra així com les persones que la van influenciar.

Al llarg de la vida hi va haver homes que van determinar les seves decisions vitals i que van influir en la seva obra: el seu avi, una figura determinant en la seva formació; el tiet americà que va esdevenir el seu espòs quan ella tenia 20 anys (*cohabitatio sub eodem tecto periculum incontinentiae*: *El paradís perdut*, p. 241); Josep Carner, com a referent estilístic; Joan Sales, com a principal editor; Armand Obiols com a conseller literari i com a parella de Rodoreda durant 32 anys.

Aquí trobareu fragments i fotografies que ho evidencien.

Creieu important les vivències en l'imaginari d'un escriptor? Podeu posar exemples d'escriptors que expliquin el seu entorn vital i històric a través de la seva obra?

Fotografia postal del Casal Gurguí, datada el 22 d'agost de 1916

El barri de Gràcia i Sant Gervasi es va convertir en el seu microcosmos personal per on van passejar i viure les seves heroïnes com ho feia ella de nena (fragment d'El paradís perdut, p. 80).

Paisatges i persones

La família, la casa, l'enyorada infantesa

Menjador de la casa Gurguí a Sant Gervasi.

Mercè de petita. Pere Gurgui (avi) i Teresa Gurguí, mare i actriu amateur.

Paisatges i persones: Josep Carner

Josep Carner - El referent i mestre en poesia

París, 14 d'octubre de 1948

Estimat Carner,

Primo: us estic profundament agraïda perquè m'heu donat dues grans solucions per als versos 6 i 8 – *Tu sol passaves inefablement i quan ja amb les dures albes no vingueres* (la primera, sobretot: ara el vers diu exactament el que jo volia que digués i que estava convençuda que no deia).

Secundo: esplèndida la vostra variant del vers II: *Oh nit en lloc d'ombra* (la possibilitat que un lector cregués que aquesta “ombra” no era sinó l'espectre del començament, m'havia llevat hores de dormir).

Tertio: Potser no faré bondat amb *primaveres*. És una qüestió de punt d'honor: Haviem discutit la pronunciació amb A. O. [Armand Obiols]. A.O. Pronuncia amb è oberta. Jo sempre havia dit *primavéra* i sempre ho havia sentit a dir així a Barcelona. Per tal de respondre a l'atac d'A. O., vaig constituir un dossier extens. Verdaguer, Costa Llobera, Alcover, Sagarra, Arderiu, Vinyoli, Oliver i d'altres diuen *Primavéra*. A més a més *primavères matinères* em sembla que lleva una mica d'emoció a l'estrofa. Íntimament ho rebutjo, “Fora del cas que m'ho imposéssiu”. No us enfadeu!

Paisatges i persones: Joan Sales

Joan Sales - Editor i amic

Descoberta: *“Distingida senyora, ens interessaria, amb vistes a la possible publicació dins la col·lecció del Club dels novel·listes, llegir la seva obra Colometa, de la qual ens ha parlat en Joan Fuster, membre del Jurat del premi Sant Jordi”*

Carta de l'editor, Barcelona, 22 de desembre de 1960

Consells de l'editor: *“(…) n’haureu rebut entre tant la meua última, en què armant-me de coratge, us suggeria uns canvis al Carrer de les Camèlies (…) feu-me cas una vegada a la vida! No cal dir que si no us dóna la gana de fer-me’n cap cas, la novel·la sortirà tal com vós vulgueu, però jo diré com el Tenorio: “Llamé al cielo y no me oyó”*

Projecció internacional: *(…) divendres al dematí vaig trobar l’Oliver (…) i el primer que em va dir va ser: has vist el Nouvel Observateur? Un article fantàstic! El Nouvel Observateur té molts lectors i molt prestigi a França entre “la gauche” (…) per fi, aconseguirem amb La plaça del Diamant aquell èxit que certament ni el “Tino Costa” ni la “Incerta Glòria” no han conegut; èxit, vull dir, no sols de crítica (…) sinó de públic.*

Carta de l'editor, Siurana, 3 de novembre de 1971

Joan Sales i Mercè Rodoreda al jardí de casa de l'editor, 1

Paisatges i persones: Armand Obiols

Armand Obiols - Company de vida i obra: un Pigmalió.

La relació de Mercè Rodoreda amb Armand Obiols (Joan Prats) neix arran de la seva condició de refugiats. Ambdós fugen de la guerra civil deixant enrere fill i espòs, i filla i esposa, respectivament. També deixen enrere una Catalunya que durant la segona república havia estat vibrant i exultant, plena d'escriptors, de música, de teatre, de corals que "s'aplegaven per trobar remei" i de projectes socials i educatius, de reivindicació i alliberament de la dona i els seus drets.

Després de l'exili de la Guerra Civil Espanyola (1936-1939) viuen a la França ocupada pels alemanys, a causa de la Segona Guerra Mundial (1940-1944). Així doncs, primer viuen enmig d'una situació bèl·lica i després viuen en una situació de refugiats i d'emigrants. Aquestes vivències determinen la continuïtat de la seva relació al llarg de 30 anys.

A continuació, us presentem uns fragments extrets de les cartes que A. O. va enviar a M. R., després d'anys de proximitat i distància. Estan recopilats en l'epistolari fet per Anna Maria Saludes, on la introducció porta per títol: "Trenta anys d'amor i literatura".

Armand Obiols: cartes a l'exili

Amor refugi de refugiats:

(...) Però el que cal considerar és com la fugida de París – un passeig entre la vida i la mort –, en què es van trobar empesos per la situació bèl·lica, va determinar la continuïtat de la relació entre Armand Obiols i Mercè Rodoreda, una passió amorosa que havia cristal·litzat un any enrere a Roissy-en-Brie. Aquella aventura, potser exaltant en algunes situacions, però de segur molt dura pel cansament físic, els peus sagnants i les infinites hores de fugir i caminar nit i dia, sota bombardeigs i metrallaments, van forjar i segellar la seva unió física i moral per sempre.

Epistolari literari :

A. O. li va enviar 319 cartes, postals, targetes i algun telegrama entre els anys 1941-1971. La darrera carta signada d'A. O. a M. R. data de sis mesos abans de la seva mort. L'autora la va guardar gelosament.

Rodoreda va treure partit de l'alta capacitat intel·lectual d'Obiols, que no tan sols l'ajudava a establir un ordre per millorar l'estil tan característic de la novel·lista sinó que, com a rigorós corrector dels textos i primer lector absolut, no va escatimar la demostració contínua d'entusiasme per l'obra ben feta de l'escriptora [...]

Rodoreda va manllevar a Obiols per a introduir dins la seva obra, frases, expressions, judicis crítics que es troben a les cartes que ell li havia escrit [...]

Carta d'enyor:

Bordeaux 1.6.1943

Estimada.

(...) Si sabessis com espero el dia de poder venir! (...) et trobes bé? No et cansis massa cosint. Ara et voldria tenir dintre els braços. T'estimo.

Armand Obiols: *Colometa*

Consells per a l'obra *Colometa*

Viena

Dimecres, 14.9.1960

Ninons. (...) El capítol IX, és també molt bo. Inconvenients: primer paràgraf: " a l'hora de fer la quarantena"... Quimet té prop de 40 anys? Molt més endavant, quan comença la guerra civil, sembla que en tingui 25. Concreta bé les edats i pensa en els anys que passen. Si Quimet té 25 anys al començament de la guerra (1936) s'hauria casat abans del 20 (República! 1931) i no hauria pogut tenir un taller (...). A la pàg. 42 treu, després de "m'agafava pel braç" " i em sacsejava"; posa qualsevol altra cosa. (...) I envia'm ben aviat l'acabament! I no dormis! El llibre pot ésser sensacional. I et pot quedar rodó com una poma. El pobre Delibes quedarà molt petit. Però, no dormis. Una bona abraçada.

Viena

Dimecres, 21.9.1960

Matí

Ninons: Ahir vaig rebre l'acabament de la Colometa (...)Hi ha trossos sensacionals: per exemple, el fragment dels pares i de les senyores que parlen dels coloms, al casament de la noia i, és clar, tot el darrer capítol, que és extraordinari. (...) Potser donaria un pèl més d'importància al bateig de Colometa, per Quimet. Una mica abans podries posar, p. ex.: Li vaig dir que em deia Natàlia, i encara riu..." i allargar una miqueta – dues o tres paraules – el volta que volta... Co-lo-me-ta". No diguis "la batejo Colometa"; pots dir "Li diré Col!"

Armand Obiols: *Colometa*

Viena

Dilluns, 16.1.1961. Nit

Ninons: No em sorprèn gens el que et diu Tasis. Confirma el que jo pensava: que la teva novel·la és la millor (suposo que és l'opinió de Joan Fuster, l'únic, en efecte, que pot estar una mica al corrent) i que Barcelona no té remei (...) només a Barcelona pot ocórrer que un senyor que està convençut que en novel·la no hi entén res accepti de formar part d'un jurat. Escriu als joves d'Ariel. Els pots dir que tindran la novel·la a mitjans de febrer, o una mica abans. Del canvi de títol, ja en parlarem: pots canviar-lo si en trobes un que sigui molt millor. Però això és secundari.

Viena

27.2.1971

Aquest capítol va quedant molt bé i serà dels millors (...) Mirall Trencat serà una de les novel·les més plenes – la més plena – escrita en català. I farà una grandíssima impressió.

Una bona abraçada

Joan

(Armand Obiols va morir el 15 d'agost de 1971)

La Colometa al teatre

L'any 2004 Joan Ollé sota els acords de Pascal Comelade dirigeix la versió escènica de *La plaça del Diamant* amb Montserrat Carulla, Rosa Renom i Mercè Pons, que interpreten tres moments de la vida de la Colometa.

L'any 2006 Teatre de Ponent i Teatre del Mar de Palma de Mallorca posen en escena la versió que heu vist, sota la batuta en la dramaturgia de Jonay Roda, i com a Colometa l'actriu Caterina Alorda i l'actor Agustí Sanllehí en els papers de Quimet i Antoni. Aquesta producció l'han pogut veure moltes generacions d'alumnes i professors de Catalunya i de les illes Balears fidels al projecte *Teatre i literatura*.

L'any 2010 el Teatre Nacional de Catalunya encarrega al dramaturg Josep Maria Benet i Jornet l'adaptació de la novel·la *La plaça del Diamant* al teatre. Sílvia Bel fa el paper de Colometa i Marc Martínez el paper de Quimet.

L'any 2015 Lolita Flores interpreta *La Colometa* en una adaptació a monòleg del director Joan Ollé que va tenir molta repercussió més enllà de Catalunya, portant el nom de la Colometa arreu de l'Estat espanyol. (A la xarxa podreu trobar una entrevista que va fer Andreu Buenafuente a l'actriu Lolita Flores. Ella creu que aquest monòleg li va arribar per atzar, com a prova i repte per homenatjar al seu pare, el Pescadilla, un gitano del barri de Gràcia).

Enguany, després de deu anys des de la seva estrena, Teatre i literatura torna a rescatar la producció de *La plaça del Diamant*. Aquesta vegada amb Marta Uxan en el paper de Colometa.

La Colometa al cinema

Francesc Betriu, l'any 1982, va dirigir la versió cinematogràfica de *La plaça del Diamant* amb una jove ballarina de la companyia Royal Ballet, Sílvia Munt, fent el paper de Colometa, i amb un jove actor del Teatre Lliure, Lluís Homar, en el paper de Quimet. L'estrena de la pel·lícula es va fer al Festival de Sant Sebastià i va rebre "la Concha de plata" per la interpretació de Sílvia Munt en el paper de Colometa.

També va encarregar-se de la producció televisiva (TVE Catalunya), on va dividir la narració en quatre entregues.

Es va catapultar a l'imaginari col·lectiu la història de la Colometa amb el pas de la novel·la al cinema. Molts espectadors van conèixer, gràcies a la pel·lícula, una obra literària i van esdevenir fidels lectors de Mercè Rodoreda.

El 13 d'abril de 1983 l'autora va morir havent pogut veure la seva protagonista a les pantalles dels grans cinemes del país.

A la xarxa podràs trobar els capítols i podràs fer una comparativa de com es passa el text al teatre o al cinema.

Entrevista a Francesc Betriu , director de la versió cinematogràfica de la novel·la i de la sèrie de televisió:

<http://www.rtve.es/alcarta/videos/la-plaza-del-diamante/plaza-del-diamante-entrevista-escritora-encuentros-letras/457550>

Enllaços d'entrevistes a l'autora a la televisió

Ester Benítez 1981 - [Encuentros con las Letras](#)

<http://www.rtve.es/alacarta/videos/la-plaza-del-diamante/plaza-del-diamante-entrevista-escritora-encuentros-letras/457550/>

(...) Antes de La plaza del Diamante empezé Espejo Roto, pero de golpe se me ocurrió La plaza del Diamante que se me llevó. (...) La plaza tiene una mezcla entre vanalidad y poesía.

Joaquín Soler Serrano 1980 – A Fondo – TVE

<https://youtu.be/INBVWXBtaww>

“las cosas banales son tan esenciales en la vida “

Suggeriment d'algunes preguntes

- Per què creieu que l'obra està escrita en primera persona?
- En la seva primera escriptura, *La plaça del Diamant*, duia per títol *Colometa*. Per què creieu que Mercè Rodoreda canvia el títol?
- Existeix la plaça del Diamant al barri de Gràcia de Barcelona. Aquesta escultura, que es troba a la mateixa plaça, és de l'artista Xavier Medina Campeny i la va realitzar en homenatge a l'obra de Rodoreda. Què us transmet?

- En el pròleg de *Mirall trencat* Mercè Rodoreda diu que la novel·la surt d'agonies i resurreccions de l'ànima. D'on creieu que surt l'obra *La plaça del Diamant*?
- En quin moment de la història dels nostre país està situada l'acció?
- La Natàlia diu que la seva mare no li havia mai parlat dels homes. Com creieu que això influencia la Natàlia?
- Quina importància té per a la Natàlia el personatge d'Enriqueta? Quins consells li dóna?
- Per què creieu que en Quimet li canvia el nom a la Natàlia i la bateja com a Colometa?

- Qui és la Maria del Quimet? Perquè creieu que ell hi fa referència?
- La Colometa treballa en una pastisseria. Per què en Quimet vol que deixi de treballar?
- Què hi ha dibuixat damunt de mur d'entrada del pis del carrer Montseny?
- Qui s'encarrega de les obres del pis?
- Per què té mal en Quimet?
- Quins elements hi ha enganxats a la paret del fons de l'obra de teatre? Quin significat tenen?
- La Colometa estima en Quimet? En Quimet estima la Colometa?
- Què li diu la Rita a la Colometa el dia que es casa? Com afecta el personatge?
- Com resolen escènicaament l'escena del final de la novel·la en la proposta teatral que heu vist?
- Com definiríeu la seqüència que fineix l'obra?
- Quina és la darrera paraula de la novel·la?

Mercè Rodoreda i Gurguí
1908 - 1983

*Escric per sentir que sóc, per sentir-me i perquè m'agrada.
El que també m'agrada és cuidar el meu jardí.*